

VON

HET WEL EN WEE VAN DE REGIO'S

In het eerste maartweekend van dit jaar organiseerde VON-Groningen een meerdaagse regionale VON-conferentie. Ruim zestig deelnemers hielden zich enkele dagen bezig met thematisch taalonderwijs. Alles bij elkaar was het een zeer geslaagde activiteit. Hoe het met andere VON-activiteiten in de afgelopen jaren ging, kan blijken uit het hier volgende overzicht.

Al in de beleidsnota van 1971 stelde het toenmalige bestuur voor in de volgende jaren bewust te streven naar regionalisering. Een dergelijke uitspraak, aangevuld met min of meer concrete voornemens komt terug in de nota's van 1973 en 1975. Tijdens de najaarsledenvergadering van 1977 is het huidige bestuur met nadruk gevraagd door middel van een publicatie in *Moer* aan de leden bekend te maken wat er tot nu toe van de regionalisering terecht is gekomen. Dit artikel wil een antwoord zijn op die vraag, de gegevens ervoor zijn geleverd door betrokkenen bij regio-activiteiten in Groningen, Friesland, Nijmegen en Zuidwest-Nederland. Van deze vier kernen heeft tot nu toe Groningen de langste adem. Ze begonnen daar in het najaar van 1974 en het hierboven genoemde congres bewijst dat er nog steeds leven in zit. Onmisbaar voor het slagen van zo'n conferentie is een kleine groep harde werkers die zich verantwoordelijk acht voor de planning en organisatie. Dat die kerngroep voor deze en andere regio-activiteiten in Groningen nog bestaat, is ongetwijfeld de kracht van deze regionale afdeling. Verderop zal blijken, dat ook

in de andere regio's veel afhing van de enthousiaste inzet van een kleine groep actieve leden.

Activiteiten

Achterin *Moer* hebben enkele jaren lang berichten gestaan van de regio's Nijmegen en Zuidwest-Nederland. In Nijmegen begon het na de landelijke conferentie van 1973. Waarschijnlijk door de conferentie-ervaringen geïnspireerd dacht een kleine groep aan de organisatie van activiteiten voor VON-leden in de eigen omgeving. Een jaar later volgden Groningen en Zuidwest-Nederland en sinds het voorjaar van 1976 bestaat ook VON-Friesland.

Overall is het begonnen met een aantal thema-avonden, bijvoorbeeld over *dramatische werkvormen, jeugdboeken, vrij schrijven, taalbeschouwing, poëzie op school, de krant in de klas*, enzovoort. In totaal zijn er vanaf '74 zeker vijftig van dit soort avonden geweest in de vier regio's. Het heeft weinig zin alle thema's te noemen. Het zijn de bekende topics uit het moedertaalonderwijs, ook terug te vinden in titels van conferentiestromen en *Moer*-artikelen.

Behalve deze avonden zijn ook nog ervaringen opgedaan met een-dagsconferenties (de zogenaamde Moedertaaldagen), met thematische werkgroepen (Nijmegen en Groningen), met een taalmarktdag en met een VON-café (Zuidwest-Nederland).

Als bezwaar tegen deelname aan de thema-avonden is wel het consumptieve karakter daarvan genoemd. De gebeurtenis was dan vaak te incidenteel om werkelijk effect te hebben voor de eigen werksituatie. Als reactie daarop is er bij andere activiteiten naar gestreefd meer gebruik te maken van de creatieve inbreng van alle deelnemers. Bij de werkgroepen is dat gedeeltelijk wel gelukt; zowel in Groningen als in Nijmegen bestond er bijvoorbeeld een groep die zich bezighield met *projectonderwijs*. Het uitwisselen van gedachten hierover en van gegevens over de eigen ervaringen stimuleerden de deelnemers tot nieuwe pogingen in de onderwijspraktijk. In beide regio's had toch ook deze activiteit weer te weinig levenskracht om in een tweede seizoen voortgezet te worden.

Doelstellingen

Het bevorderen van onderling contact is voor de betrokkenen in de regio altijd een belangrijke doelstelling geweest. De gedachte daarbij was, dat het wellicht mogelijk was door uitwisseling van ideeën en ervaringen elkaar te helpen in de lespraktijk. Men is in het algemeen van mening, dat dit ook wel zo gewerkt heeft. Er zijn in elke streek, in elk type onderwijs wel voorlopers en navolgers. Vaak is ook gebleken, dat velen in het brede terrein van het moedertaalonderwijs hun eigen voorkeurge-

biedje hebben. Naar aanleiding van experimenten en ervaringen op dat gebied hebben ze wat door te geven aan anderen en ze profiteren 'in ruil daarvoor' van wat die anderen hebben ontwikkeld.

Bij de start van de VON-regio Groningen is als tweede doelstelling genoemd: 'Vanuit de regio invloed uitoefenen op het beleid van de VON'. Achteraf moet geconstateerd worden, dat hier weinig van gerealiseerd kon worden. Misschien is het zelfs wel zo, dat het meedoen met activiteiten in de eigen regio de aandacht voor het landelijke VON-beleid doet afnemen.

Na de bevordering van het onderlinge contact is bijscholing in de meeste gevallen wel de belangrijkste doelstelling (geweest). Bij alles wat georganiseerd werd heeft men steeds vooral aan praktijkgerichte activiteiten gedacht. De voornemens bij de oprichting van VON-ZWN zijn hiervan een duidelijk voorbeeld: 'VON-ZWN wil *mensen inspireren; *kortzichtigheid, snel optreden in classesituaties, bestrijden; *iedereen van elk onderwijs'niveau' laten profiteren van de VON-ideeën en stimuleren tot het leveren van bijdragen; *docenten van andere vakken helpen bij de noodzakelijke bezinning op het taalgebruik in hun lessituaties'.

De deelnemers

Het gemiddelde aantal deelnemers aan thema-avonden ligt in de buurt van twintig. Het ligt overigens voor de hand, dat in alle regio's het bezoekersaantal nogal afhankelijk was van het thema. Dit geldt ook voor de vertegenwoordiging naar schooltype. In Nijmegen is voor bepaalde thema's wel gerichte propaganda gevoerd; zo werd een avond over de integratie ko—lo bezocht door tientallen kleuterleidsters.

Opvallend is, dat elke afdeling een vaste kern heeft van 5 tot 10 leden die vrijwel alle bijeenkomsten bezoeken. Gecombineerd met een sterke wisseling van de overigen geeft dat achteraf een merkwaardig beeld van de participatie. Een afdeling beschikt misschien wel over honderden adressen van deelnemers, op bijeenkomsten zien we daarvan telkens weer andere gezichten, maar daartussen zitten telkens die zes of acht getrouwen.

Het (bij)-scholingskarakter van de activiteiten is er misschien de oorzaak van, dat onder de wisselende deelnemers van thema-avonden veel studenten waren.

Voor Moedertaaldagen, zoals die in Nijmegen, Groningen en Zuidwest-Nederland georganiseerd zijn, kon gerekend worden op 40 tot 60 deelnemers. In Nijmegen werd de laatste keer na een doelgerichte propaganda het aantal van 40 overigens met moeite gehaald.

In de wat langer draaiende regio's is de interesse van deelnemers geleidelijk aan wat afgenomen. Mogelijk trad er bij de betrokkenen een zekere verzadiging op, waardoor de behoefte aan contact en bijscholing is ver-

minderd. Het gevolg was, dat de werving van deelnemers steeds intensiever ging worden, hetgeen weer demotiverend werkte voor de organisatoren. Als je zo je best moet doen voor een redelijk bezoekersaantal, is het moeilijk vol te houden dat de regionale activiteiten nog in een behoefte voorzien.

Organisatie en financiën

De administratie van een regionale afdeling begint met het verzorgen van een adressenbestand. Alle medewerking hiervoor werd steeds gegeven door Anneke van Canstein, die de landelijke administratie verzorgt. Het is voor de herkenbaarheid naar buiten, maar vooral ook binnen de regio van belang gebleken, als er één centraal regionaal contactadres is. De groep van organisatoren noemt zich bestuur(tje), werkgroep, kerngroep of nog weer anders en bestaat meestal uit ca 5 mensen die veel tijd en energie willen steken in het op poten zetten en houden van een eigen VON-regio.

Financiële moeilijkheden hebben zich in de regio's nauwelijks voorgedaan. Er werd van de deelnemers een jaarlijkse bijdrage gevraagd van 5 tot 10 gulden, vooral voor de administratiekosten. Daarbij kwam dan nog een subsidie van de landelijke VON, soms verleend als startsubsidie, soms als bijdrage voor bepaalde activiteiten. Op de VON-begroting zijn deze uitgaven terug te vinden als 'veldactiviteiten', voor 1977 was dat f 5.000,-.

Relatie met de VON

De genoemde financiële relatie is de belangrijkste als het gaat over de verhouding tot de VON in het algemeen.

Hierboven is al gesuggereerd, dat er in de regionale afdeling betrekkelijk weinig aandacht is voor het beleid van de landelijke vereniging. Kenmerkend is bijvoorbeeld, dat met name in Nijmegen, de bijeenkomsten door veel niet-VON-leden werden bezocht. In het laatste jaar zelfs voor het overgrote deel. Dit gegeven heeft daar dan ook geresulteerd in propaganda voor de VON.

Aanvankelijk nam men vooral bij VON-ZWN de algemene VON-ideeën wel als uitgangspunt voor het regionale werk. Achteraf stelt men nu ook daar vast, dat de regio-activiteiten weinig mogelijkheden bieden voor het uitdragen van een VON-ideologie.

Relatie met de vereniging bleek ook als het bestuur van tijd tot tijd een beroep deed op medewerking van regionale 'kaderleden' (kaderdagen, commentaar op stukken, en dergelijke).

Heeft de regionalisering nog toekomst?

De meesten die ervaring hebben met het werk in de regio's geloven niet zo erg in een regionaliseringsbeleid, dat van het bestuur uit gestimuleerd wordt. Al gauw dreigt het gevaar, dat min of meer krampachtige dingen georganiseerd of in stand gehouden worden, waaraan bij de leden helemaal niet zo'n behoefte is.

Gebleken is hoe zeer het regionale werk afhankelijk is van de inzet van een hechte werkgroep, die met een goede werkverdeling de zaken aanpakt. De ervaringen in de vier besproken regio's hebben geleerd, dat er dan veel mogelijk is. Je moet wel met weinig tevreden willen zijn en verflauwing van de belangstelling als een voorspelbaar gegeven inschatten. Wie zich zo opstelt hoeft het stoppen met activiteiten na twee of drie jaar niet aan te duiden met termen als 'doodbloeden', 'fiasco' of 'mislukking'. Als een moment van verzadiging is bereikt, wil dat nog niet zeggen, dat er nooit meer ruimte zal zijn voor nieuwe impulsen. De 'regionalisering' zal in de VON altijd toekomst hebben, zolang de mogelijkheid niet uitgesloten wordt, dat leden in Nijmegen, Delft, Amersfoort, Roermond, Middelburg, Haarlem, Amsterdam, enzovoort, voor een of meer seizoenen in hun eigen omgeving VON-activiteiten op touw zetten. Dergelijke initiatieven zullen door de Vereniging altijd financieel en organisatorisch gesteund moeten worden. Ze passen immers binnen hetgeen in de beleidsnota 78/79 staat over Veldactiviteiten (par. 4.1).

Voor wat in die paragraaf verder aan plannen staat, zal overleg gewenst zijn met de leden die in de afgelopen jaren ervaringen opdeden in het regionale werk.